

Notitie

Aan
ATM

Kopie aan
ILT, RWS/Bodem+, ODMWB, RUD Utrecht, RUD Zeeland

Datum	Documentnummer	Project	Auteur
7 december 2018		TGG-ATM	

Onderwerp
Onderzoeksopzet bepaling minimale onderzoeksinspanning thermisch
gereinigde grond in het kader van zorgplicht

Deze onderzoeksopzet is in overleg met de Inspectie Leefomgeving en Transport en Rijkswaterstaat/Bodem+ tot stand gekomen en met bijdragen van genoemde omgevingsdiensten.

1. Inleiding

Op diverse locaties in Nederland is thermisch gereinigde grond (TGG) met thermisch gereinigde TAG toegepast als grond. De TGG is deels geproduceerd door ATM, waarbij is gecertificeerd op basis van het procescertificaat BRL 9335-2 en gereinigd conform SIKB-protocol 7510. Hiervoor is aanvankelijk onderzoek gedaan op het standaard stoffenpakket, maar later ook aanvullend op kritische stoffen als chloride, bromide, fluoride en sulfaat, en vervolgens ook op een breed aanvullend pakket aan zware metalen en organische stoffen.

Op basis van alle ervaringen tot nu toe is gebleken dat de TGG niet de eigenschappen heeft van normale grond, maar o.a. een zeer hoge pH-waarde heeft, waardoor een aantal stoffen (versneld) kan uitlogen. Daarnaast is in toegepaste TGG, het onderliggende grondwater en zelfs het aangrenzende oppervlaktewater een aantal stoffen aangetoond, die niet werden verwacht.

Door de DCMR, Rijkswaterstaat en andere omgevingsdiensten zijn de afgelopen maanden geen nieuwe toepassingen van TGG meer toegestaan, omdat de uiteindelijke kwaliteit van de TGG na toepassing afwijkt van de kwaliteit die op grond van het productcertificaat mag worden verwacht. De DCMR vindt daarom dat via partijkeuringen van maximaal 2.000 dan wel 10.000 ton TGG opnieuw moet worden beoordeeld of de nog in depot liggende TGG voor toepassing op of in de bodem binnen het werkgebied van de DCMR mag worden benut.

Afhankelijk van de heterogeniteit van de resultaten van deze partijkeuringen zal worden bepaald welke maximale partijgrootte moet worden gehanteerd. De te onderzoeken (extra) parameters dienen daarbij te worden afgestemd op het onder 5 opgenomen pakket, eventueel aangevuld met stoffen die voortkomen uit de onder 3 beschreven random partijkeuringen op een zo breed mogelijk pakket. Tevens dienen uitlooggegevens te worden bepaald en aangeleverd.

De daadwerkelijke heroverweging van de *toepassing* van TGG zal, naast de genoemde partijkeuringen, mede worden gebaseerd op de door de staatssecretaris aan de Tweede Kamer toegezegde verkenning naar de mogelijkheden tot verbetering van TGG (brief van 3 juli 2018 met kenmerk IENW/BSK-2018/118772

2. Uitgangspunten onderzoeksopzet:

Gezien alle beschikbare informatie zijn de volgende uitgangspunten van belang:

- De TGG kan niet worden gezien als van nature in Nederland voorkomende grond, omdat de pH-waarde ruim boven de 9 ligt. Hierdoor heeft het materiaal sterk afwijkende eigenschappen. Omdat TGG wordt toegepast als grond, dient het te leveren product te voldoen aan de definitie van grond, zoals opgenomen in art. 1 en 34 BBK.
- Omdat uit onderzoek is gebleken dat de uiteindelijke milieuhygiënische samenstelling en kwaliteit van de TGG afwijkt van wat op grond van het productcertificaat mag worden verwacht en daarbij negatieve effecten optreden in de grond, het grondwater en het oppervlaktewater, worden aanvullende onderzoekseisen gesteld in het kader van de zorgplicht van artikel 13 Wet bodembescherming, artikel 7 Besluit bodemkwaliteit, art. 1.1a Wm en art. 2 Wms.
- Er is op dit moment onvoldoende voorinformatie aanwezig voor het vaststellen van een definitief stoffenpakket. Dit heeft vooral betrekking op het ontbreken van gegevens m.b.t. de te verwerken reststromen in het reinigingsproces en de chemische reacties die tijdens het reinigingsproces plaatsvinden. Bij de bepaling van het stoffenpakket dient voldaan te worden aan artikel 4.5.1. Rbk.

3. Eerst partijkeuringen met meest uitgebreid analysepakket

Vanwege onvoldoende voorinformatie over zowel de ingangsstromen als de reacties tijdens het reinigingsproces dienen eerst partijkeuringen te worden uitgevoerd op basis van het meest uitgebreide beschikbare analysepakket inclusief uitloging, aangevuld met PFAS (inclusief FRD-202/203), BDE en asbest.

Wij stellen voor om 20 random partijkeuringen uit te voeren over de 'oude' voorraad en 10 random partijkeuringen op de nieuwe productie, op deelpartijen van maximaal 2.000 ton.

Deze partijkeuringen dienen vooraf aangemeld te worden bij Bureau IREBA van de DCMR en bij de Inspectie Leefomgeving en Transport, zodat er gelegenheid is om een controle op locatie uit te voeren.

Op basis van de uitkomsten van deze partijkeuringen op een extra breed stoffenpakket wordt beoordeeld of er stoffen moeten worden toegevoegd aan het hieronder beschreven *voorlopige minimale* stoffenpakket.

Er dient daarnaast inzicht te worden gegeven in de diverse stappen van het productieproces, de aard, reden en hoeveelheden van de toegevoegde (bodenvreemde) materialen en stoffen. Daarbij dient inzichtelijk te worden gemaakt welke reacties plaatsvinden en welke effecten optreden t.a.v. het eindproduct. Er moet worden voldaan aan eis 6.2 BRL 9335-2 m.b.t. het niet vermengen van materiaalstromen die leiden tot een afwijkende kwaliteit. Daarbij is onduidelijk in hoeverre het toevoegen van TAG leidt tot beïnvloeding van de concentraties in het eindproduct door de aanwezigheid van restmaterialen hiervan zoals (ongebliste) kalk en breuksteen.

4. Beschouwde onderzoeksrapporten en analyseresultaten

In deze notitie is aangegeven op welke stoffenpakket, naast het SIKB-standaardpakket (Bijlage 2 A BRL 9335), partijkeuringen moeten gaan plaatsvinden. We beschouwen dit navolgende pakket als een *voorlopige minimaal* stoffenpakket. Hiervoor is gekeken naar de onderzoeksresultaten die zijn verkregen van de toepassingslocaties Westdijk bij Bunschoten, Perkpolder in Zeeuws-Vlaanderen en bij de Plas van Heenvliet in de gemeente Brielle. Tevens zijn eerdere partijkeuringen en samenstellingsonderzoeken van ATM zelf in de overwegingen betrokken.

Er zijn diverse soorten onderzoeksmateriaal beschikbaar:

- partijkeuringen conform de BRL 9335-2, aangevuld met diverse kritisch geachte stoffen;
- samenstellingsonderzoeken, verricht in het kader van de certificering;
- bodemonderzoeken op de toepassingslocaties;

- partijkeuringen en kolomproeven op bemonsterde TGG uit de depots en de toepassingslocaties.

Er is hiermee ruimschoots data over de samenstelling en uitloogbaarheid van de TGG en data over de grondwaterkwaliteit onder toegepaste TGG beschikbaar.

De beschouwde data zijn vergeleken met de normwaarden uit de Circulaire bodembescherming (streef- en interventiewaarden) en de Regeling bodemkwaliteit (achtergrondwaarden en Maximale Waarden industrie (MW), Emissiegrenswaarden L/S 10 voor grond). In de Circulaire is ook bepaald dat de zorgplicht zich richt op eventuele effecten van nutriënten en andere macroparameters in de toe te passen grond en bagger.

Alle stoffen, waarvoor overschrijding van de MW-industrie en/of de tussen[$\frac{1}{2}(S+I)$]waarde en/of een emissiegrenswaarde is geconstateerd, zijn in het navolgende *voorlopige minimale* stoffenpakket opgenomen.

5. Voorstel voorlopig minimaal stoffenpakket naast standaard stoffenpakket

Op basis van alle informatie, zoals aangegeven in paragraaf 4 zijn partijkeuringen op deelpartijen van maximaal 2.000 of 10.000 ton hoe dan ook noodzakelijk op de volgende stoffen, naast het standaard stoffenpakket (Bijlage 2 A BRL 9335). Dit geldt voor de 'oude' TGG en separaat de TGG die is geproduceerd na aanpassing in het reinigingsproces:

- zware metalen/metalloïden: antimoon, arseen, chroom, seleen, tin en vanadium;
- andere anorganische stoffen: chloride, bromide, fluoride, sulfaat, natrium, kalium, calcium;
- organische parameters: benzeen, toluen, ethylbenzeen, xylenen, trimethylbenzenen, fenolen, cresolen, pentachloorbenzeen, drins, α -HCH en β -HCH, PFAS en FRD-902/903;
- overige parameters: pH en EGV.

Op basis van de resultaten van de onder 3 genoemde random partijkeuringen op het meest uitgebreide beschikbare analysepakket, dient het voorlopige minimale stoffenpakket eventueel aangevuld te worden. Vanwege onder andere de afwijkende zeer hoge pH in de TGG dienen op grond van de zorgplicht tevens kolomproeven (L/S 10) te worden uitgevoerd voor alle anorganische stoffen, geleidbaarheid en pH.

Dit leidt tot het volgende overzicht van aanvullende parameters en normwaarden:

parameter	eenheid	Samenstelling			Max. emissie-waarde L/S 10	Emissie toets-waarde
		gemeten*	AW	MW-industrie		
standaard-stoffenpakket BRL 9335-2:						
lutum	gewicht-%	< 1,0 – 9,2				
organische stof	gewicht-%	0,4 – 1,8				
barium	mg/kg ds.	< 20 – 3.000	190	920	4,1	413
cadmium	mg/kg ds.	0,28 – 1,2	0,6	4,3	0,051	4,3
kobalt	mg/kg ds.	3,8 – 30	15	190	0,24	130
koper	mg/kg ds.	31 – 97	40	190	1,0	113
kwik	mg/kg ds.	0,20 – 0,65	0,15	4,8	0,49	4,8
lood	mg/kg ds.	23 – 151	50	530[/370]	15	308
molybdeen	mg/kg ds.	< 1,5 – 5,2	1,5	190	0,48	105
nikkel	mg/kg ds.	5 – 414	35	100	0,21	100
zink	mg/kg ds.	151 – 551	140	720	2,1	430
minerale olie	mg/kg ds.	20 – 244	190	500		
som PAK (10 VROM)	mg/kg ds.	0,35 – 0,85	1,5	40		
som PCB's (7)	mg/kg ds.	0,0049 – 0,0055	0,020	0,5		

parameter	eenheid	samenstelling			Max. emissie-waarde L/S 10	Emissie toets-waarde
		gemeten*	AW	MW-industrie		
aanvullend stoffenpakket:						
pH		9,5 – 12	[7,5]	[9,0]		
antimoon	mg/kg ds.	< 1,1 – 3,0	4,0	22	0,070	9
arsen	mg/kg ds.	8 – 125	20	76	0,61	42
chrom	mg/kg ds.	28 – 211	55	180	0,17	180
seleen	mg/kg ds.	< 1,5	[0,7]	[100]	[0,15]	
tin	mg/kg ds.	2,9 – 15	6,5	900	0,093	450
vanadium	mg/kg ds.	30 – 137	80	250	1,9	146
chloride	mg/kg ds.	230 – 1.550	200	[570]	616**	8.800**
bromide	mg/kg ds.	< 5 – 385	[1,5]	-	20**	34**
fluoride	mg/kg ds.	5 - 152		[24]	55**	1.500**
fosfaat	mg/kg ds.	109 – 730	[500]			
sulfaat	mg/kg ds.	1.540 – 10.200	[1.500]		2.430**	20.000**
natrium	mg/kg ds.	1.480 – 4.100	[3.700]			
kalium	mg/kg ds.	2.000 – 5.400	[10.400]			
calcium	mg/kg ds.	12.800 – 69.000	[57.000]			
benzeen	mg/kg ds.	< 0,25 – 3,1	0,20	1,0		
tolueen	mg/kg ds.	< 0,25 – 2,4	0,20	1,25		
ethylbenzeen	mg/kg ds.	< 0,25 – < 0,5	0,20	1,25		
xylenen	mg/kg ds.	0,25 – 2,4	0,45	1,25		
trimethylbenzenen	mg/kg ds.	< 1,4 – 2,1				
cresolen	mg/kg ds.	< 0,15	0,30	5		
α-HCH	mg/kg ds.	< 0,001 – 0,5	0,0010	0,5		
β-HCH	mg/kg ds.	< 0,002 – 1,1	0,0020	0,5		
pentachloorbenzeen	mg/kg ds.		0,0025	5		
drins	mg/kg ds.	< 0,025	0,015	0,14		
Dioxines (I-TEQ)	ng/kg ds.	2,8 - 31	55	55		
PFAS (PFOA-eq.)	µg/kg ds.	2,0 – 3,4	[33]	[58]		
FRD-902/903 (GenX)	µg/kg ds.	< 0,1	[0,1]	[1]		

* gebaseerd op de analysesresultaten van de toepassingslocaties Westdijk, Perkpolder en Plas van Heenvliet, en de partijkeuringsresultaten van ATM.

** Emissiewaarden L/S 10 voor niet-vormgegeven bouwstoffen, vanwege het ontbreken van een normwaarde voor grond. Het gaat om een voorlopige invulling van normwaarden door de DCMR; andere bevoegde gezagen kunnen hiervan afwijken.

[ ] door DCMR afgeleide normwaarden in het kader van invulling van de zorgplicht.

De partijkeuringen worden getoetst aan Bijlage B, behorende bij [hoofdstuk 4](#) resp. tabel 1 van de Regeling bodemkwaliteit Achtergrondwaarden en Maximale Waarden industrie voor grond en bagger en de zorgplicht.